

Internationella	Normer Beroenden
Inrikspolitiska	Institutionalisering Stöd
Kognitiva	Centralitet Konsistens
Administrativa	Struktur Innehåll

nes bortdøen, forstået på den måde, at der i denne fase ikke findes alternativer til afspænding. Eksemplet her er dagens Bonn, hvor det er blevet almindeligt at hævde, at der ikke findes noget alternativ til østpolitikken.

Goldmanns forsøg er velargumenteret, klart og logisk gennemført og velegnet som udgangspunkt for hypotesedannelser for slet ikke at tale om animering til almindelig tankevirksomhed. Problemerne – som Goldmann er fuldt klar over – ligger først og fremmest i bogens titel: Rivalitet og sameksistens. Bertil Nygren understreger det ved at hævde, at afspændingspolitikken (i 1970erne) »rymde såvål element av samarbejde som element av konflikt«. Et andet vigtigt problem er, at Goldmann egentlig generaliserer om *stormagters* spændings- og afspændingsrelationer og deres politik i denne sammenhæng. Men her drejer det sig først og fremmest om *supermagter* i en særlig strukturel situation: Bipolariteten. Dvs. at al afspændingspolitik – ud over at være rettet mod modparten – også nødvendigvis er rettet mod den øvrige del af verden – mod klienterne, vennerne, de allierede – dem, som skal »bipolariseres« og disciplineres.

Bogen er en god sammenfatning af en række interessante studier. Den skal imidlertid primært anskaffes på grund af Goldmanns kapitel.

Bertel Heurlin
Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Wyn Grant (ed.), *Business Interests, Organizational Development and Private Interest Government. An International Comparative Study of the Food Processing Industry*, Berlin – New York: Walter de Gruyter, 1987, 232 s., \$ 51.75; Hajo Weber, *Unternehmerverbände zwischen Markt, Staat und Gewerkschaften. Zur intermediären Organisation von Wirtschaftsinteressen*, Frankfurt – New York: Campus Verlag, 1987, 291 s., DM 55,00.

Det af Grant redigerede arbejde er en udløber af det internationale projekt om erhvervsorganisationer, der med udgangspunkt i Wissenschaftszentrum i Vestberlin igangsattes i begyndelsen af 1980erne og nu er afsluttet.

Internationella	Normer Beroenden
Inrikspolitiska	Institutionalisering Stöd
Kognitiva	Centralitet Konsistens
Administrativa	Struktur Innehåll

nes bortdøen, forstået på den måde, at der i denne fase ikke findes alternativer til afspænding. Eksemplet her er dagens Bonn, hvor det er blevet almindeligt at hævde, at der ikke findes noget alternativ til østpolitikken.

Goldmanns forsøg er velargumenteret, klart og logisk gennemført og velegnet som udgangspunkt for hypotesedannelser for slet ikke at tale om animering til almindelig tankevirksomhed. Problemerne – som Goldmann er fuldt klar over – ligger først og fremmest i bogens titel: Rivalitet og sameksistens. Bertil Nygren understreger det ved at hævde, at afspændingspolitikken (i 1970'erne) »rymde såvål element av samarbejde som element av konflikt«. Et andet vigtigt problem er, at Goldmann egentlig generaliserer om *stormagters* spændings- og afspændingsrelationer og deres politik i denne sammenhæng. Men her drejer det sig først og fremmest om *supermagter* i en særlig strukturel situation: Bipolariteten. Dvs. at al afspændingspolitik – ud over at være rettet mod modparten – også nødvendigvis er rettet mod den øvrige del af verden – mod klienterne, vennerne, de allierede – dem, som skal »bipolariseres« og disciplineres.

Bogen er en god sammenfatning af en række interessante studier. Den skal imidlertid primært anskaffes på grund af Goldmanns kapitel.

Bertel Heurlin
Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Wyn Grant (ed.), *Business Interests, Organizational Development and Private Interest Government. An International Comparative Study of the Food Processing Industry*, Berlin – New York: Walter de Gruyter, 1987, 232 s., \$ 51.75; Hajo Weber, *Unternehmerverbände zwischen Markt, Staat und Gewerkschaften. Zur intermediären Organisation von Wirtschaftsinteressen*, Frankfurt – New York: Campus Verlag, 1987, 291 s., DM 55,00.

Det af Grant redigerede arbejde er en udløber af det internationale projekt om erhvervsorganisationer, der med udgangspunkt i Wissenschaftszentrum i Vestberlin igangsattes i begyndelsen af 1980'erne og nu er afsluttet.

Undersøgelsen af fødevarerindustrien baserer sig på studier af i alt syv lande: Østrig, England, Canada, Holland, Sverige, Schweiz og Vesttyskland. Ofte er sådanne antologier bygget op på bidrag om hvert enkelt land. I denne sammenhæng er de enkelte bidrag imidlertid tematisk orienterede. De udgør hver for sig et lille komparativt studie, og branchens forhold belyses derfor ud fra vinkler som: Erhvervsorganisationernes samspil med stat og fagbevægelse samt landbruget og detailhandelen, konkurrencesituationen, beskæftigelsen, kvalitetskrav samt mulighederne for selvforvaltning. Mangt og meget belyses på denne måde, men hensigten er ikke blot at gøre rede for et kontinuum af sagsforhold inden for fødevarerbranchen.

Den teoretiske ramme for hele studiet er neo-korporatismen anvendt på sektorniveau og gennemgående diskuteres to teoretiske problemer. For det første, er erhvervsorganisationerne i stand til at påtage sig løsningen af opgaver, der principielt også kunne løses af staten, og er resultaterne af denne problemløsning konform med den statslige politik. Det kan herefter undersøges, i hvilket omfang og på hvilke områder man kan finde former for »private interest government«. Og for det andet, findes der i branchen organisatorisk veludviklede organisationer, der kan samle heterogene interesser, der kan specialisere sig og som sidst, men ikke mindst kan sikre ressourcer fra andre end medlemmerne, således at selve organisationerne kan opnå en vis autonomi i forhold til disse. Besiddelsen af sådanne egenskaber antages at være en væsentlig forudsætning for at kunne varetage de førstnævnte opgaver.

Organisatorisk fragmentering trækker altså i »den forkerte retning«. I Østrig og Sverige er fragmenteringen ganske svag. I den anden ende af skalaen ligger Canada, hvor branchen er særdeles fragmenteret, og hvor interesseorganiseringen følger et pluralistisk mønster. Generelt er branchen kendetegnet af en betydelig interessedifferentiering, og i større eller mindre udstrækning cementerer både stat og fagbevægelse denne erhvervsøkonomiske differentiering. Administrationen af den ligeledes differentierede regulering er opsplittet i en række forskellige og ukoordinerede forvaltningsgrene, og fagbevægelsen tillægger ikke branchen nogen videre betydning og satser ikke på at styrke organiseringen mv. Arbejdsgiverne tvinges altså af denne grund ikke til at finde sammen.

Denne fragmentering til trods er en del organisationer alligevel i stand til at påtage sig de nævnte »statsopgaver«. Det er derfor en central pointe i hele fremstillingen, at et korporativt samspil – og herunder organisationernes overtagelse af disse opgaver – udmærket kan basere sig på et relativt pluralistisk organisations-system. Selvom sandsynligheden for en korporativ politiktilrettelæggelse er større, når også organisationsstrukturerne er udviklede, er sammenhængen således ikke så entydig som tidligere antaget i teorier om neo-korporatismen.

Værket er holdt fint sammen. Det er tydeligt, at en lang afklaringsproces er gået forud – både med hensyn til fortolkning af de nationale data og med hensyn til begrebernes udvikling. Alligevel er der grund til også at fremføre et par kritikpunkter.

Forhold som den erhvervsøkonomiske struktur, statens regulering, forhandlinger med fagbevægelsen osv. spiller alle en rolle for interesseorganiseringen, men

det er uklart, hvilken relativ indflydelse disse faktorer har. I neo-korporatismen lægges afgørende vægt på statens betydning, men dette er nedtonet her. Det står imidlertid uafklaret hen, om andre forhold er væsentligere og hvordan disse andre forhold også er influeret af den statslige virksomhed.

Selvom der konstateres markante korporative træk på sektorniveauet – og ofte på produktniveauet – må der jo være tale om en anden korporatisme end den på makroniveauet, der på en anden og mere afgørende måde bidrager til et politisk systems stabilitet. En problematisering af disse forskelle ville være højst velkommen, nu da organisationernes bidrag til styring på sektorniveauet undersøges.

Webers undersøgelse er en del af det samme internationale projekt om erhvervsinteressernes organisering. Her begrænses studiet dog til maskinkonstruktionsbranchen i Vesttyskland, hvor erhvervs- og arbejdsgiverorganisationernes aktiviteter ses i lyset af tre dimensioner: Den erhvervsøkonomiske udvikling og samspillet med henholdsvis staten og fagbevægelsen.

Hovedproblemet er, hvorvidt branchens organisationer varetager formidlende funktioner i forholdet mellem medlemmerne og statsmagten. Hvad der nærmere forstås ved denne formidlende rolle, samt hvilke betingelser der er for kollektiv handlen via organisationerne behandles grundigt i indledningen.

Man må absolut sige, at Weber har fat i den lange ende, når han hævder, at det ikke blot er organisationerne, der påvirker staten, men at det modsatte også er tilfældet, således at formidlingen af interesserne er af bilateral karakter. I den teoretiske præsentation af organisationernes formidlende rolle fremhæves, at de må vinde en vis autonomi i forhold til medlemmerne. Desværre er han alt for ukritisk over for tanken om organisationernes behov for autonomi. Argumentet drives for vidt. For at organisationerne skal kunne varetage denne formidlerfunktion og derigennem have værdi for de statslige beslutningstagere, må der vel være grænser for i hvilken grad, de kan gøre sig uafhængige af medlemmerne? Senere i undersøgelsen modererer Weber sin antagelse, men det ville have været et bedre udgangspunkt, om han i starten havde modereret dette udsagn.

Den empiriske kortlægning af organisationslivet er ganske omfattende – måske nogle gange for omfattende. En sideløbende eller efterfølgende analyse mangler nemlig i mange tilfælde, hvorved materialet ikke udnyttes godt nok. Blandt andet medtages både erhvervs- og arbejdsgiverorganisationernes virksomhed, men det er kun de førstnævnte, der bliver ordentligt bearbejdet, og konklusionerne synes primært at have adresse til disse.

Erhvervsøkonomisk set er branchen overordentlig heterogen. Staten bidrager ikke i synderlig grad til en organisatorisk og interessebæst samling, da reguleringen er beskeden. I et vist omfang tilskynder fagbevægelsen til samling hos modparten, selvom der fra denne side er tradition for en samarbejdslinje. Spørgsmålet om, hvordan påvirkningen af arbejdsgiverorganisationerne også har betydning for erhvervsorganisationerne besvares imidlertid ikke.

Når disse faktorer ikke i nævneværdig grad fremmer koordinationen og samlingen i erhvervsorganisationerne, må der være andre omstændigheder, der bryder med heterogeniteten, hvis der overhovedet skal opnås tilslutning til organisationerne. Weber peger her på, at organisationernes arbejde med afsætnings- og ind-

købsproblemer samt en velassorteret blanding af selektive serviceydelser sikrer opbakning bag organisationerne. Dette fører frem til den generelle konklusion, at organisationsstrukturerne godt nok er korporative, mens adfærden nærmere er pluralistisk. Det er en meget skarp konklusion, og det er i hvert fald muligt at pege på strukturer, der også er pluralistiske, og på adfærdsnormer, der afgjort er korporative.

Spørgsmålet er herefter, hvilken korporatismevariant, der kan beskrive og analysere det paradoks, at struktur og politikformer ikke hænger helt så tæt sammen som det ofte antages i teorier om neo-korporatismen. Ved besvarelsen af dette komplicerede spørgsmål griber Weber fat i Luhmanns systemteori og problemet om, hvordan enhed kan skabes ud fra mangfoldighed. Flere modeller inden for korporatismetraditionen testes, og Weber udvikler en model: »Circuit corporatism«. Det er en ret åben model, men i den foreliggende form bygger den både på en behersket fremhævelse af organisationsstrukturernes og statsmagtens betydning. Weber argumenterer nemlig for, at man ved udforskningen af korporative systemer mere skal hæfte sig ved det politiske systems decentrering og eksistensen af korporatisme inden for visse delområder.

Fælles for de to bidrag af Grant og Weber er således, at de anser korporatismebegrebet for nyttigt, at de efterprøver dette og forsøger at tolke det åbent. Det fører langt fra til det standpunkt, at begrebet kan anvendes vilkårligt, men takket være dialogen med et stort empirisk materiale opblødes nogle hidtidige antagelser. Derved bliver korporatismebegrebet rigere på nuancer.

Karsten Ronit

Institut for Erhvervsret og Politologi

Edward C. Page and Michael Goldsmith (eds.), *Central and Local Government Relations. A Comparative Analysis of West European Unitary States*, London: Sage Publications, 1987, 179 s., £ 25.00.

Denne bog henvender sig først og fremmest til kommunalt interesserede specialister i stat-kommune relationer. Den kan dog også anvendes som en ganske nyttig håndbog af den, der ønsker en oversigtlig viden om organiseringen af serviceydelser i en række vesteuropæiske lande. Endelig vil den kunne være af en vis interesse for partiforskere i og med, at den rejser og antyder en række interessante spørgsmål om samspillet mellem partisystemer og indretningen af den offentlige sektor.

Bogen har sin oprindelse i en forskningssession under ECPRs auspicer i 1983, og forfatterkollegiet har siden videreført sit arbejde på grundlag af en engelsk forskningsrådsbevilling. Den erklærede hensigt er at fremlægge en første systematisk sammenligning af stat-kommune relationer i Vesteuropa, idet en række teorier om kommunernes rolle og placering i den offentlige sektor afvises. Begrundelsen herfor er, at en overbevisende teori ikke blot må kunne forklare tilste-